

კვლავ ერთად, კვლავ ერთმანეთის იმაზით...

კიდევ ერთი ჩანგრეული ხიდი აღსდგა ქართველებსა და აფხ-აზებს შორის – 2008 წელს საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის სამინისტრომ და გიორგი ჩუბინა შვილის სახელობის ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის კვლევის ეროვნულმა ცენტრმა ერთობლივად გამოსცეს პროფესიით ექიმის პაპატა ძარღოვანიძის მიერ ქართულ-აფხაზურ ენებზე შესრულებული ილუსტრირებული “ქართულ-აფხაზური ალბომი”. მასში XIX საუკუნის დასაწყისში ქართველებისა და აფხაზების ურთიერთობაა აღწერილი, რომელიც სათანადო უნიკალური ფოტომასალითაა დადასტურებული. ქართულ-აფხაზური ურთიერთობების ეს პერიოდი დიდი კულტურულ-ისტორიული ეპოქის მნიშვნელოვანი მონაკვეთი იყო, იმ ხანგრძლივი ეპოქისა, რომლის დასაწყისი საუკუნეების სიღრმეში იდებს სათავეს. გთავაზობთ სტატიებს აღნიშნული უურნალიდან.

აშხაზეთის მთავარი გიორგი გიორგის მილიონის მანაზარება

როგორც ნამდვილ აფხაზს შეეფერებოდა, გიორგი შერვაშიძეს ერთნაირი სიძლიერით უყვარდა ის დედაც, რომელმაც თავისი რძით გამოკვება. მას მათვის არ უდალატნა მათი სიდარბისა და დამცირების დროს და ცხოვრის გზის დასასრულადებ შეინარჩუნა რწმუნა, რომ იმავე ბერძნები მომავალი ელოდა.

გერონტი ქიქოძე

გიორგი შერვაშიძის ბიოგრაფია მართლაც რომ ერთი არის ჩერეული შეიძლება კლასიკური მაგალითია. თხემით ტერფამდე არის ტერპატების, განუმეორებელი ჰაბიტუსის მქონე, უზადო ზერბაზისა და სულიერი სიადლის მატარებელს მართლაც რომ მონუსხული ჰყავდა თანამედროვენი.

აქევე გვინდა მოვისმოთ ლექსი, რომელიც დიდმა მგოსანმა აკაკი წერეთლის უძღვნა გიორგი შერვაშიძეს და პასუხი, რომელიც ასევე ლექსად გაუგიავნა გიორგის:

აკაპი ფრეთლის ლექსი, გიორგის მიზანი მიზანილი

შენი ტკბილი საუპარი
მიუვარს როგორც „ქებათ-ქება”,
შენი ნახა ნერგებ აშლილს

სამურნალო შეერგება.

ეს შენც იცი, მაგრამ მმაო,
ცოტას მოიაფხაზურებ,
ახალ-ახალს რომ მონახავ,
ძეველებს აღარც კი უურებ.

ეს არ არის მოსაწონი,
გეფიცები ზენა-არსსა,
ნათქამია: „ნუ დააგდებ
ძეველ გზასა და მეგობარსა”.

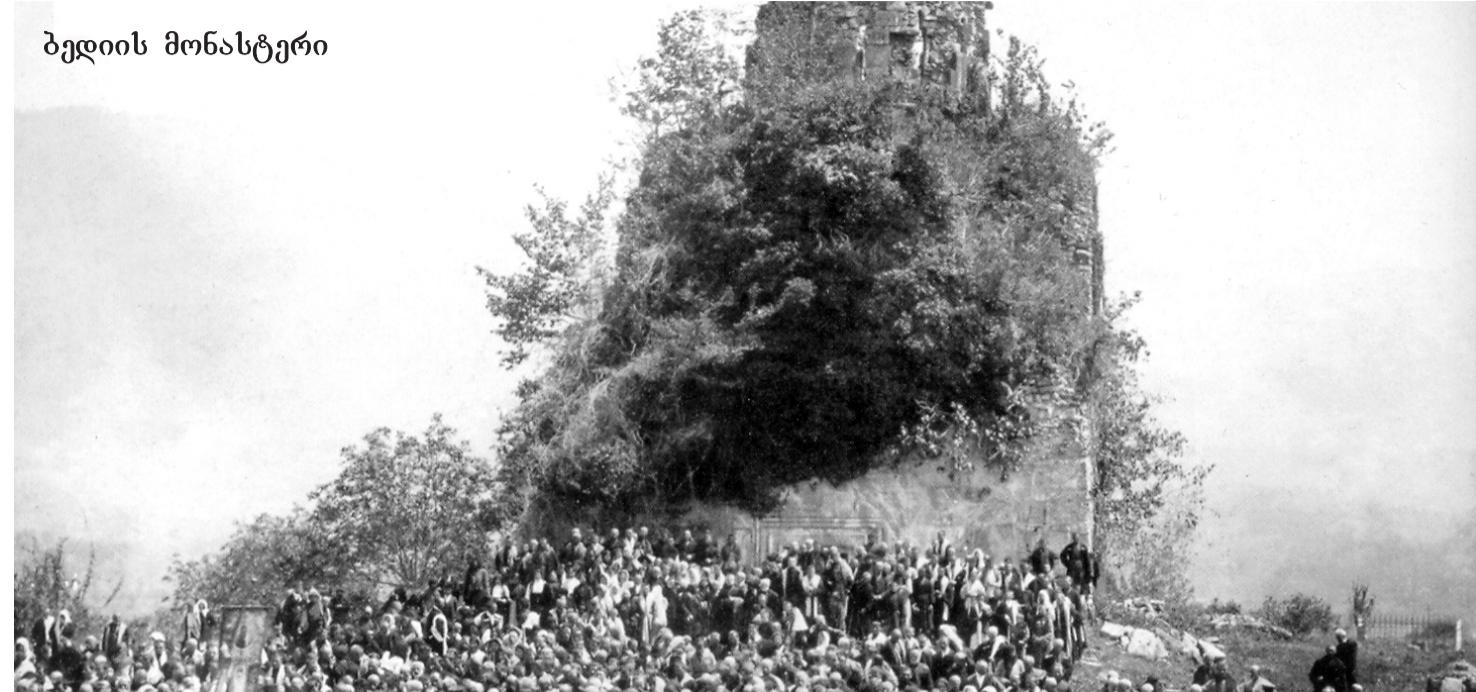
თათარხანი ჩამოსულა (მათი მეგობარი),
მაგრამ ჩემთვის სად მოიცლის,
დღე სძინავს და დამე ლოთობს,
თამაშობს და ყანწებსა ცლის;
ჩემთვის სადღა დაურჩება
ან სადამო და ან დილა.

ესეც კა, მეგობობა
სგანის არსად გაგონილა!

გიორგის აასუხი ააპისადმი

შენი ტკბილი მგოსნის ენა
რა ხანია, არ მსმენია,
ფუტკარმაცა იცის ბენა,
მაგრამ თაფლის გამზენია.
რაც უნდ მითხა, მეგობარო,

ბედიის მონასტერი

მე, შენს შაგირდს, მაძლევ ლენას,
რადგან ვიცი, უპეთ ხარო,
მადლისა ვწირავ ცას და ზენას.
მაგრამ შენსა მადლა ნიჭსა
არ შეპფერის უმართლობა:
მოპოლისარ ცოტა ჭორსა,
მოგრევია იმერლობა.
სვანი ყანწიო გადღეგრძელებს,
მე, აფხაზი, წრფელის გულიო,
ვით სცოდნიათ ჩენსა ძველებს,
მობითა და სიყვარულით!

სოხუმის ქალაქის თავი ნიკო თავდგინდებით გიორგისადმი მიძღვნილ ნეკროლოგში წერს: “გაბედულად შეიძლება ითქვას, რომ შენ ერთადერთი გამონაკლისი, მაგალითი იყავი მთელ ჩენს საკმარის მრავალრიცხოვან მთავრების მემკვიდრეთა და უმაღლეს არის-ტორატის წევრთა შორის, რომელმაც ქვედი არ მოისარებული მონაბეჭდისა და დამცირების დროს და ცხოვრის გზის დასასრულადებ შეინარჩუნა რწმუნა, რომ იმავე ბერძნები მომავალი ელოდა.

გავგასიის მეფისნაცვალი
მიხეილ ნიკოლოზის ძე
რომანოვი

ხალხებ ძალით გაბატონებულ ძლიერ სახელმწიფოებრივ მმართველობის წინაშე; დანამდევილებით შეიძლება ითქვას, რომ უკელი შენი დროის, შენი წრის ოჯახობა დიდ ბედნიერებად და საოცნებო ნეტარებად სთვლიდა იმ ჯილდო-წარჩინებას, რომელსაც შენ ზიზლით უარ-ჟყვიფი. ვინ არ იცის, თუ რამდენი მსხვერპლით და ტანჯვა-წევალებით მოისწორების წევრი სასახლის უურადღება-წყალობის დამსახურებისაკენ, შენ კი ყმაწვილობიდან გეზიზღებოდა ყველივე ის სიკეთე, რომელიც იმპერიის ტახტიდან გამომდინარებდა”.

ტრაგიკული იყო ამ გამორჩეული პიროვნების ცხოვრება. როგორც ადგინული, მამამისი მშვიდობიანად გადადგა, მაგრამ შემდგომმა მოვლენებმა აფხაზი ხალხი ფინაშე გადარჩენას საშორების წინაშე დაავენდა, ცარისტორატის წევრი სასახლის უმოკლეს დროში მოახერხა აფხაზების გამომდინარებდა.

მიხეილ შერვაშიძის აღმზრდელი,
უბისთა ტომის წინამდღოლი პავი
ბერზეკი და მისი მშისშილი

გამოყვანა. აგდებულმა და ცინიკურმა დამოკიდებულებამ ხალხს იარაღი ადამიანი 1866 წლის 17 ივნისს აჯანყებამ იყვეთქა. ამ ამბოხის პერიოდში ეპერის ადარ ჩაუდრმავდებით, მაგრამ უნდა აღინიშნოს, მთავრადარჩეულ ჯერ კიდევ უმაწვილ გიორგის ხალხს სადხმა წინამდღოლობა რომ სთხოვა.

ამბოხის მოკლე დროში ჩახშობის შემდეგ გიორგი შერვაშიძი რუსეთში გადასახლდეს და ჟანდარმერიის მეცნიერების ქვეშ განაცხადეს. რამდენიმე წლის შემდეგ მას პეტერბურგში დამკუთრების ხება დართეს, უფლისწული აღექსანდრე (შემდგომში იმპერატორი აღექსანდრე III) პირველივე შესვედრისთანავე მოხიბლეულა აფხაზების ტახტის მემკიდრის დირსებებით და მალე დამგობრებისა კიდევ.

XIX საუკუნის 60-იან წლებში ცარიში შეუდგა შავი ზღვის მიმდებარე ტერიტორიებიდან ჩერქეზულ-აფხაზური ტომები

ბის გასახლებას. ამ დანაშაულებრივი ქმედებით შეძრული გიორგი შარგაშიძე ტოვებს პეტერბურგს და თბილისისკენ მიემგზარება. სწორედ აქ გაიცნო მან უსათხოესი ქალბატონი ელო ანდრევეგნებაია და მალე ჯვარიც დაიწერა. გიორგიმ მეუდლის მზითვად მიღებული მამულების სამართლავად პეტერბურგიდან თავისი ძეუზებრე, იურიდიული გამოიხილა გამოიხილა მქონე – დავით ჩერტუ გამოიხილა. გიორგის თანამშრომლობისათვის ასევე მოწვევული ჰყავდა მოსკოვის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის გურედამაგრებული დავით ანაბაძე (ის, სამწუხაორი, მალე გარდაიცავდა). ამ ახალგაზრდების სახით აფხაზ ხალხს დირსებული ქომაგები გამოიწვდნენ.

ქართველ სამოციანებულებთან მათი ახლო მეგობრობა ხელის უფლებების არ გამომპარვია. რუსულმა აღმინისტრაციამ, ალბათ, ისიც კარგად გაიცნობიერო, ამ განათლებული აფხაზების ქართველებთან თანამოებების მიპერის ინტერესებს როგორ შეუშლიდა ხელს. აფხაზი ხალხის სასიცოცხლო პრობლემატიკა “იურიოსა” და “დროების” უურცლებულ პირებით. 1876 წლის 22 ივნისს ანდრევეგნების სახლიდან მოულოდნებად გაქრა ელოს უფროსი დანი ანაბაზიდან მეტად და გამოიდარჩეული არ გამოიგვეთა. ამ ამბოხის მეტების შემდეგ მას პეტერბურგში დარჩენილ ჩაუდრმავდებით, მაგრამ უნდა აღინიშნოს, მთავრადარჩეულ ჯერ კიდევ უმაწვილ გიორგის ხალხს სადხმა წინამდღოლობა რომ სთხოვა.

ამბოხის მოკლე დროში ჩახშობის შემდეგ გიორგი შერვაშიძი რუსეთში გადასახლდეს და – ნინო. ორიოდ დღეში მისი გავამი ქალაქებრე, მეტკვარში აღმოაჩინეს. გამოიძებამ დავით ჩერტუ დაადანაშაულა და მას მკველეობის ორგანიზაციაში დასდო დრალად (მიზეზად გიორგი შერვაშიძის მიმამართის მამულების სრულად ხელში ჩაგდების სურვილი დასახელდა). ამ აღმაშევოთებების ბრალდებამ დარალდებამ მთელი ქართველი საზოგადოება უურცლებული და დაუკიდრებული არ გამოიგვეთა. დაცვის უკელი მცდელობა ამაო აღმოჩნდა. დავით ჩერტუს 20 წლით კატორდა და სამუდამოდ ციმბირში გადასახლება მიუსაჯეს.

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

რატომ ეპრეზინ კოლეგი-ინიციულ ფასვას?

აღმოსავლეთის იბერიას ერქვა იბერია
და არა ქართლი, რადგან იბერებსა და
ქართებს შორის ენობრივი ბარიერი
აშკარა იყო და როგორ შეიძლებოდა ფა-
ზისის აკადემიაში სწავლება ქართლურ
ენაზე ყოფილიყო, როდესაც
შეუდარებელი სიმდიდრისა და გამომ-
სახველობითი უნარის მქონე სამწერლობო
მშობლიური ენა ჰქონდა? იბერიის მეცნე —
ბაკური ფაზისის აკადემიაში სწავლობდა,
მის შვილიშვილს — ნაპარევუნიონს, იგივე
მურვანოსს, შემდგომ პეტრე იბერს 11
წლის ასაში მასწავლებლად მოუწვევს
ითანე ლაზი და გააყოლეს ბიზანტიაში,
რომ მშობლიური ენა არ დავიწყებოდა.
ოუ მისი ენა ძართოური იყო მოითა

თუ ეს კი ესა კულტურული მდგრადი, სოციალური იქნებოდა მოიძებნა მშობლიური ენის სრულყოფილად მცოდნე მასწავლებელი, რომ მეგრელი არ მოენვ-იათ? თუ პეტრე იბერი ქართულად წერდა, სად არის მისი გენიალური „მიზეზთა ნიგნი“, რომელიც იოანე პეტრინს ხელში ეჭირა? თუ პეტრინსი სრომები შემოინახეს, პეტრე იბერის „ქართულად“ დაწერილ ნიგნს რაღა უნდა მოსვლოდა, თუ იგი სპეციალურად არ გაანადგურეს, როგორც სხვა იბერიული ფასეულობანი? თუ ზემოთ აღნიშნულ მონასტრებზე ქართული წარწერები მე-5 საუკუნისაა, რატომაა ამ წარწერების შემსრულებლის ენა დღევანდელი მკითხველისათვის თითქმის ყველაფერი გასაგები, ხოლო უგანათლებულესი იოანე პეტრინსი (1050-1125) ენას თარგმანს საჭიროებს? მათ შორის ხომ ექვეთ საუკუნე დევს; რა, ამ ხნის განმავლობაში და, მით უმეტეს, სახელმწიფოებრიობის მოპოვების შემდეგ (899 ბ.) ენას დაქვეითება უნდა განეცდა, თუ უფრო განვითარებულიყო? ნუთუ ეს კითხვები არავის მოსვლია, ამდენი ინფორმაციების არსებობის შემდეგ მაინც, რა მეტი და რა მეტი ენა არავის მოსვლია.

ორო ზოგი დღევანდლი იცხიერო პიორა
სურვილს რომ არ აჲყოლოდა?

ფართო საზოგადოებისთვისაც ცნო-
ბილია, რომ სომხეთის მთავრობა სამცხე-
ჯავახეთის გავლით გასასვლელს ითხოვს
და ერევან-ბათუმის ავტომაგისტრალის
მშენებლობას აპირებს, რაზეც, როგორც
ცნობილია, ჩვენი პრეზიდენტი თანახმადა
მაშინ, როცა სამცხე-ჯავახეთში მცხ-
ოვრები არმქნები ჩვენს ისტორიულ ძე-
გლებს და ისტორიული მესხეთის ტერიტო-
რიას თავით აუთვილებად აცხადებენ:
„ამ მამულიშვილურ საქმეში (საუბარია, არ-
მენული ავტონომიის შექმნაზე, ხაზი ჩემია,
კ.ფ.) ოფიციალური ერევანი, სამწუხაროდ
იშვიათად გვიჯერს მხარს, — მიცხადებს
ყოფილი პედაგოგი და ამჟამად პენ-
სიონერი სერგეი აბრამიანი, — გვითვლიან
ჯავახექის ავტონომია ნაადრევია, რადგან
საქართველოს განაწყენება არ გვინდა, ეს
ხომ ჩვენთვის სიცოცხლის გზააო.
ქართველებთან ომის შემთხვევაში სომხ-
ეთი მართლაც სრულ იზოდაციაში მოვ-
ქვევა, მაგრამ, მეორე მხრივ, თქვენც
ქართველებმა უნდა შეიგნოო, რომ ჯავახ-
ეში სომხები ჯერ კიდევ ჩვენს წელთაღ-
რიცხვებმდე ცხოვრობდნენ. ამას ჩვენი ის-
ტორიული ძეგლების სიმრავლეც აღას-
ტურებს და თუ ჩემი არ გჯერათ, თავად
ქართველი ისტორიკოსების ნაშრომები
წაიკითხეთ. მაგალითად, თქვენი ლეონტი
მროველიც წერს ამის შესახებ, ისტორიას
რომ თავი დავანებოთ, ამჟამად რეგიონის
მოსახლეობის 95%-ი სომხებია და განა არ
გვეპუზვის ავტონომია?

- ახალციხეში უმეცენესი სომხური ეპლესია სურბ-ნშანი. ეს ძეგლი თავის ღროზე სომხეთის სამოციქულო ეკლესიას ბერიამ ჩამოართვა. მერე თქვენებმა მას წმინდა ანდრიას სახელი დაარქვეს. კიდევ კარგი, მასწინათ ახალციხეში სოზარ სურბ-არი იყო ჩამოსული და მან აღიარა, პარადად მე ჰყვიც არ მეპარება, რომ ეს ტაძარი სომხურია. დაწერეთ, რომ სამართლიანობა აუცილებლად უნდა აღდგეს და სურბ-ნშანი ეჩმიაძინის მმართველობაში დაბრუნდეს. ისიც დაწერეთ, რომ გრიგორიანულ ეკლესიას ეპუთების სოფელ კუმურდოს ტაძარი და ახალქალაქის ციხესიმაგრე. აგრეთვე... „ის, „მოგზაურობა ახალქალაქში...“, გ-ომ „ასავალ-დასავალი“, 2009 წელი 17-23 აგვისტო, №33 (778), გვ. 30-31). მიაქციოთ ყუ-

რადღება „ოფიციალური ერვენი“ სამცხე-ქართველოს მცხოვრებ არმენებს უებნება: „ჯავახების ავტონომია ნაადრევიან“ ორეგმა რასაც ეს მოწამდული ხალხი ამბობს სიცრუეა, არავის დასცდებია პირიდან.

— დაუკუნის, დაუკუნის კარიული თანამდებობა
გარო ქართველები, იბერიული ენა მე-3
საუკუნეში ქართულს გამოყოფილი და-
ალექტია-თქმა, იბერია უბრალოდ სახელად
ერქვა, ოორუებ იბერიული ენა, როგორც
ასეთი, არ არსებულა. იბერები მხოლოდ
ქართები იყვნენ, ხოლო ქართების სახ-
ელმწიფო ენა, ბუნებრივია, არა ძეწ. აღის-
მე-3 საუკუნიდან, არამედ დასაბამიდან
ქართული იყო-თქმა და ავტორიტეტად და
არგუმეტებად ნახი სანიაშვილი და მისი
ხილვები მოშევლით და მხოლოდ სა-
დაარწმუნებო თქვენმა მშემ, მაგრამ რა კი
ასე „მისღებთ“ სიმართლეს, როგორ გინ-
დათ უარყოთ ს. აივაზიანის, ს. აბრამიან-
ისა და სხვათა შეხედულებები და
„ქართლის ცხოვრებაში“ მოთხოვობილი
„ჭეშმარიტება“: „აქამომდის (ძეწ. აღ-ის მე-
6 საუკუნემდე, ხახი ჩემია, კ.ფ.) ქართ-
ლოსიანთა ენა სომხური იყო...“ „ავგასია-
ის ნახვარი პაიაკებს „თარგამოსმა უბოძა“
და თქვენ რა უფლებით მიისაჟუთერო
რომ გვკითხონ, რა უკასეუხოთ? ისევ ხა-
ნიაშვილის „მეცნიერული აღმოჩენები“
მოვიშველიოთ? თუ „ქართლის ცხ-
ოვრებით“ ვიხელმძღვანელებთ და არ მო-
ვიშლით იმის მტკიცებას, რომ ძვ. წ. აღ-
ის მე-3 საუკუნიდან ქართული ენა სახ-
ელმწიფო ენაა, მაშინ ისიც უნდა ვადი-
აროთ, რომ უხსოვარი დროიდან ძვ. წ. აღ-
ის მე-6 საუკუნემდე ქართლოსიანთა ენა
სომხური, ანუ პაიაკერი იყო და მთელი აღ-
მოსავლეთ – სამხრეთი საქართველო მათ
ეპუთვნიდათ.

დაუნდობელი პრაღმდებლის როლის თავის თავშე აღებით, მაგრამ სჯობია მე გავხდე მსხვერპლი, ვიდრე მტერს მიცემთ საფუძველი დაგვაყენოს რეალობის წინაშე და დაგვისვას ისეთი კითხვები, რომ მლებზეც პასუხის გაცემა გაგვიჭირდება და ქართველ ერის დაგვაბრალოს სხვადასხვა ერის წარმომადგენელთა კონოგლომერატობა და გაურკვეველი წარმომავლობა, რაც უკვე განაცხადეს, რუსმა აგრესორებმა უვროპაში 2008 წლის აგვისტოს მოვლენების შემდეგ, და განახორციელოს თავისი ურაგაული გეგმა. მაგრამ საინტერესოა, ვის მიუძღვის ასეთი ენითაუწერელი ცოდვა, ქართველი ერი უსაძირკვლო ტაძარს რომ დამსაჯასა?

დავით გურამიშვილი ვახტანგ VI-ის
ეროვნული პოლიტიკით შეძრნუნებული
თავის „დავითიანში“ (რჩევა ქართველის
ბატონისა) წერს:

„მეფეს სძრახევდნენ, იტყოდნენ ეგვე-
ითარსა გმობასა:
სამ დიდ ხელმწიფეს პირს აძლევს, სა-
მგან იკეთებს ყმობასა,
ყენის სპასალარია, თავს ირჭვამს მის
რაყმობასა,
რუს ხელმწიფესთან მამაობს,
ხახნთ ქართან წეობას ძმობასა.

ბევრი ბევრ რამეს იტყოდნენ, მაგრამ
ვინ მოუსმინებდა?

მეფე იყო და ბრძანებდა, იქმოდა,

რასაც იხევდა! შემიყიყარა ლაშქარი, თვალს ვერვინ გარდანვდინებდა,

ნავიდა, განჯის მიდამოს სისხლის ღვარს მოადინებდა“.

(დ.გურამიშვილი, დავითანი, თბილისი, 1998, გვ.52)

ან თავდიშვილი: „ვახტანგ მექევსე ლობისტიანის“ პირითა ამომავართ-

“ଓঁ পুষ্পালভি শুভ্যানন্দিত রাণী পুষ্পে গুরুমুণ্ডে
৩, ১৬৭৩ স মেচনিং রেডাশি মিসি ক্রিএস্টিন
৩৫৩৮ রাফ মেগি নেন্ডোবাস ইম্বেল্চুর্গেস, ওয়িল্রে
প্রেসেক্ষন, নিউ ইয়র্ক সিটি।

ქარგად არის ცნობილი ვახტანგის შეკვეთის დაქარის სიტყვები, საკუთარ მა-
მაზე რომ აქვს ნათელამი — რა საქმესაც
მიადგა, ყველა გაათლაჭაო: „რაზიდაც

როგორც ყველაფრიდან ჩანს, ეს სამწუხარო სიმართლეა და მას თვალი უნდა გავუსწოროთ:

ვახტანგმა ჩააფლავა ეროვნული პოლ-

განთავისუფლდნენ ვაშტანგის ზეგავლენისგან და ამიტომაცაა, ქართველ ხალხს დაუმალეს ვეცხისტყაოსნის სრული დომინანტების შესტრიტ. „ამ ანტიეროვნულ საქმის ინიციატორი და მებალავრ ვახტანგ მევეცხავა, სხვები მიმდევრები...“ (მურმან თავდიშვილი, ვეცხისტყაოსნის დაფინტული სტროფები, თბ. 1991, გვ. 514-515). უფრო ადრე კი წერს „...ყალბისძმებელი XVII-XVIII საუკუნეების იქით არაა საძიებელი“ (იქვე, გვ. 392). რედედნიერი ვიქენებოდით მარტო რუსთველოლოგიაში გვჭირდეს ასეთი რამ. ვახტანგის ზეგავლენიის ტუინზომბირებულია ბევრი ლინგვისტი ზოგი ისტორიკოსიც და დღესაც აშკარა მეცნიერთა გარკვეული ნაწილის ბრძოლა იპერიული ფესვების წინააღმდეგ თავდავიწყებით იბრძვიან იმისათვის რომ შეინარჩუნონ საზოგადოებისათვის ერთ დროს მიზანმიმართულად თავსმოსვეული აზრი ქართულ დამწერლობათა (მხედრულისა) უცხოურ ასომთავრულის) დამწერლობითან ჯამმოონების შესაბამის

ქართველ მეცნიერთა გარემონტის სენატის
მიაჩნია ქართული ასომთავრულის შექმნა.
რომელიდაც უცხოური დამწერლობის
საფუძველზე და ყველა ისინი უმთავრეს
არგუმენტად ანბანთა მნკრივში ასონიშ
ანთა განყობის რიგითობაში
თანხვედრილობას თვლის, მაგრა
რომელი ერის დამწერლობა იქნა გამოყენებული პროტოტიპად. ერთიანი აზროვნობის

მათ არ გააჩნიათ.

ქართული და მნერლლობების (მხედრულ-ისა და ასომთავრულის) წარმოშობის ჩემეული მიგნებების უარმყოფელი არგუმენტები ოფიციალურ სამეცნიერო დაწესებულებებს არ გააჩნია და ამაზე პროფ. კ.კავიტაძემ, კულისებში მაგრამ, აღნიშნა: შენი მიგნებების ჭეშმარიტებაში ვერავინ შეგეძავება, მაგრამ ოფიციალურ შეფასებას ვერ მოგცემნო. ეს იყო მასა შემდეგ, როცა თითქმის მივაღწიეთ შეთანხმებას ეროვნული წარმოშობის სიტყვათა ძირების მნიშვნელობების გახსნაში თანამშრომლობის შესახებ. მაგრამ ეს შეთანხმება ჩაიშალა, რადგან ის შეეცადა თავს მოეხვია ჩემთვის ენათმეცნიერებაში გაბატონებული მცდარი შესედულებების განათლების სამინისტროსთან მფიციალური განცხადების შემდეგ, რომ კომპეტენტური სამეცნიერო დაწესებულებებისათვის დაევალებინა ჩემი ნაშრომის ობიექტური შეფასება და იძულებული გახდნენ პასუხი გეცათ სამინისტროს მოთხოვნისათვის, ჩემი ნაშრომის მეცნიერული ანალიზი კი არ უწარმოებიათ და მოტივირებული პასუხის გაცემა კი არ უცდიათ, მოტრით, პალეოგ-

გრაფიკის ენის სწავლებას არქიტექტორთა და ინჟინერთა მოსამზადებელი სასწავლო პროგრამის, 50% ედღენება. გრაფიკის ენაზე ლინგვისტებს წარმოდგენაც არა აქვთ და ჩემი პროგექტისადან იშმი ამ მხრივ მათ არ დაეჭვებათ, მაგრამ რადგანაც ჩემი მიგნებები მათ სურვილს ეწინააღმდეგება, პალაუფლებას იყენებენ ფაქტურად, მტრის სასარგებლოდ. ხოლო რამდენად ვიცნობ პალეოგრაფიას და რამდენად ობიექტურნი არიან ჩემი ოპონენტები, გრინიერი და დაინტერესებული მკითხველისათვის არ დარჩება გაურკვეველი.

გუბური ფილია,
მწერალთა, მეცნიერთა და საზოგადო
მოღვაწეთა პადემიის
„ქალბაზ“ს და ფაზისის
მეცნიერებათა პადემიის წევრი

ადარება აუსილებლად მოვა...

წარმოგიდგენთ ქართველი მამული შეიძლისა და თავისი კუთხის ღირსეული შეიძლის ბატონ მურთაზ ჯანჯლაგას წიგნს „მეგრული ენის ფენომენი“. წიგნის რედაქტორია ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი, პედაგოგიურ მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს განათლების მეცნიერებათა, აფხაზეთის მეცნიერებათა და ფაზოს აკადემიების აკადემიკოსი, გორგი ღეორნიძის პრემიის ლაურეატი ჯემალ ჯინჯიხაძე. ავტორი დიდ მადლობას უძლების წიგნის გამოცემაში გაწეული გარკეული ფინანსური დახმარებისათვის საქართველოს პარლამენტის წევრს, აკადემიკოს ფრიდონ თოღას.

გაზეთ „ილორის“ მკითხველებს ვთავაზობთ ამონარიდებს აღნიშნული წიგნიდან.

მიზანმიზული სისტემის უსახები

მეგრული ენა უმწერლობი ენაა და ამიტომ ის გზადაგზა ივიწყებს თავის წიაღში წარმოქმნილ სიტყვებს, რაც დამწერლურ ენებსაც ემართება. ეკროპელი ენათმეცნიერები თვლიან, რომ ამ საუკუნეში ყოველი ათი უმწერლობი ენიდან ცხრა

2009 წლის ჩვენაზე დაირღიანები ნივთები

მსოფლიოში ყველაზე ძირიადლირებული დუბაის შადრევანი (217 მლნ დოლარი) მსოფლიოში ყველაზე მაღალი ცალიმბჯენის – **Burj Dubai**-ის მასიუმდად მდებარეობს. შადრევის წყლის 50 ფარადი სიმაღლე 152 მ-ს დაწევს და 50 ფარადი პროექტორისა და 6600 ფარის სინათლით ფერადდება.

ყველაზე ძირიადლირებული ტელევიზი – **iPhone 3GS SUPREME**-ი (3.15 მლნ დოლარი). მისი კორპუსი 22-კარატიანი 136 ბრილიანტითა მოჰქვილი. მის უკანა მხარეზე კომპანია **Apple**-ის ლოგოტიპი თითოეულიანი 53 ბრილიანტითა შესრულებული, ხოლო მთავარ დილაპ 7,1-კარატიანი ბრილიანტი ამჟღვნებს.

ყველაზე ძირიადლირებული ავტომანქანა **Bugatti Veyron Fbg par Hermes**-ია (2,37 მლნ დოლარი). ის 1001-ცხენისალიანი ძრავითა ადგურებილი და სათმში 400 კმ/ს ავითარებს.

მსოფლიოში ყველაზე ძირიადლირებული სახლი – **Manor**-ია (150 მლნ დოლარი), რომელიც კალიფორნიის ერთ-ერთ ყველაზე პრესტიულ რაიონში – პოლმბიკილზში მდებარეობს.

ოტელის ყველაზე ძირიადლირებული ნოტერი (65 ათასი დოლარი დღე-ღამეში) – სახლი პენტაუს, ჰენვაშა. მას ტევიაგმტარი კედლები და ფანჯრები აქვს.

მსოფლიოში ყველაზე ძირიადლირებული ჯილის საათი – **Patek Philippe Calibre**-ი (5 მლნ დოლარი). მისი კორპუსი 18-კარატიანი ყვითელი იქროთია დამზადებული და 1,1 კგ-ს იწონის ეს საათი არა მარტო ყველაზე ძირიადლირებული, არამედ ყვე-

ენა გაქრებათ. ჩვენ დმერთმა დაგვიცვა ამისახან.

მეგრულ ენაში მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრიდან დავიწყებას ეძლევა უამრავი მეგრული სიტყვა და მის სანაცვლოდ ხალხი ხმარებაში დაბულობს უშეადოდ ქართულ წიაღში წარმოშობილ, თუ ქართულის მეტვებით სხვა ენებიდან შემოსულ ხილებს. მოვიყანთ მაგალითების, თუმც ეს ლექსიკონის სფეროს განეკუთვნება, ხმარებაში აღარ გახვდება:

ანდახ – არის რადგან.

ანდანე – ესე იგი.

ანდი – თვისება.

ალიქუფი – ბალდამია.

არსმაფა – გააზრება.

რსმა – აზრია.

ბუმა-განჩი – წესრიგია.

გაბლა – გულის მალამო.

გაბრა – შესაძლებლობა, წელი, საშუალება.

გაგრა – ჭავაა.

გაგალი – ზარალია.

გამანჯი – განსაცდელია.

გორდა – ბალმოსილება.

დარჯა – ქოხტაა.

ელამსქერულა – განებივრება.

თბეული – თაბულის ნართული.

ინოჩა – აზრის ჩანერგვაა.

კანდახა – მიზან-ამოცანა.

მაგოგია – ზანტია.

მარშმი – ბალაბია.

მარშმუა – ზენაცია.

მარშმუა – ნიშანის ჩანაწერი.

მაფერი – ნაკადულია.

მაფორია – ხოჭო, მეორე გაგებით – მოსასხამი.

გიორქენჯი – ქედა კაბა.

კინომუში – წარმართია.

მირემური – ენარბადა.

მურემური – რაბადა.

აკარენი – სამყაროა.

